

Марунич І. І., професор кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент;

Галій М. С., доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВНИКА

Розбудова незалежної української держави спонукає до переосмислення фундаментальних складових національної системи освіти: навчально-виховних та наукових методичних засад. Оновлення сутності навчання є визначальним у реформуванні освіти в Україні й передбачає приведення його у відповідність до сучасних потреб суспільства.

Проблема формування культури мовлення у сфері професійної діяльності правника є нині досить актуальною і визначається суттєвими змінами в Україні: процесами глобалізації; розбудовою української держави, реформуванням економіки, змінами підходів у навчанні тощо.

Процес опанування мови та її культури пов'язаний із здобуттям навичок правильно говорити й писати, вмінням точно висловлювати свою думку, активно використовувати мовні знання, грамотно застосовувати їх на практиці. Забезпечення саме мовної компетентності стає важливим компонентом підготовки фахівців у різних сферах управління, оскільки саме творче використання засобів мовлення повною мірою виявляє професійний рівень правника.

Висока культура мовлення у сфері професійної діяльності правника означає досконале володіння літературною мовою у процесі спілкування та мовленнєву майстерність. Правильна вимова, вільне, невимушене оперування словом, уникнення вульгаризмів, архаїзмів, слів-паразитів, зайвих іншомовних слів, наголошування на головних думках, фонетична виразність, інтонаційна розмаїтість, чітка дикція, розмірений темп мовлення, правильне використання логічних наголосів і психологічних пауз, узгодженість між змістом і тоном, між словами, жестами та мімікою – необхідні елементи мовної культури правника. Основними комунікативними ознаками культури мовлення є правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота.

Формування високої культури мовлення є невід'ємною рисою загальнолюдської культури. Зокрема для правників культура усного й писемного мовлення є не лише відображенням його вихованості, інтелігентності, а й встановлює в цілому культуру його праці, культуру взаємин у щоденному спілкуванні в найрізноманітніших сферах мовленнєвої діяльності: від приватного спілкування – до спілкування на державному рівні. Процес формування професійної культури мовлення правника складається з таких основних компонентів: засвоєння професійної лексики і термінології юридичного фаху; роботи зі словниками, довідниками; моделювання мовленнєвих ситуацій, які виникатимуть у майбутній професійній діяльності; боротьба з мовленнєвою неохайністю в спілкуванні, уникнення типових порушень літературної мови в мовленнєвих стереотипах фахової галузі.

Надзвичайно гостро стоїть сьогодні питання підвищення якості освіти, зокрема оволодіння такими базовими науками, як культура мови, риторика, культура ділового мовлення. Сумлінне ставлення до оволодіння цими класичними науками створює міцний підмурівок професіоналізму правника, який при розв'язанні завдань різного ступеня складності, завжди повинен орієнтуватися на право, на віднаходження справедливого рішення. Найважливішим очікуванням від правника є його постійні високі та стабільні результати діяльності, які стають можливими лише за наявності так званої професійної концепції, що представляє собою сукупність засвоєних особистістю правових і професійних знань, переконань і прагнень, які виражають розуміння ним місця юридичної діяльності в соціальному житті. Окрім цього, професійна концепція – це ще і розуміння своїх завдань, прав та обов'язків, а також способів і шляхів їх реалізації. І звичайно ж, професійна концепція передбачає розуміння правником того, з якими людьми йому потрібно буде працювати.

Отже, для формування культури мовлення у сфері професійної діяльності, кожен правник повинен вміти користуватися різнотипними лексикографічними виданнями і вилучати з них необхідну інформацію, усвідомлювати потребу звернення до словника з метою розв'язання пізнавальних і комунікативних завдань, дотримуватися правильного граматичного оформлення висловлювань, логічності, послідовності, аргументованості, зв'язності й цілісності, адже

саме забезпечення культури мовлення стає важливим компонентом підготовки фахівців у різних сферах управління, оскільки саме творче використання засобів мовлення повною мірою виявляє професійний рівень та допомагає грамотно застосовувати їх на практиці.

Рожнова В. В., професор кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПИТАННЯ ПРО МОВУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНУ

Як відомо, об'єктом юридичної лінгвістики є мова, яка функціонує в царині юридичної науки й освіти, правотворчій, правозастосовній практиці й судочинстві [1, с. 32].

За влучним висловлюванням У. Проберта, американського правознавця, професора університету Флориди, прибічника концепції права як виду комунікації, *право – це юридична мова та її наслідки* [2, с. 29–30]. Відповідно серед питань, якими опікується юридична лінгвістика, є питання мови законів, мови правозастосовних актів, мови відомчого (професійного) спілкування, тощо.

Серед вказаних питань особливої уваги наразі потребують питання мови законів, зважаючи на те, що останнім часом законопроектна робота наших парламентарів активізувалась, зокрема й у напрямі такого бажаного удосконалення чинного КПК України. Однак, на жаль, не усі законопроекти, що пропонуються до розгляду, і навіть ті, що вже прийняті Верховною Радою України і набрали чинності, дійсно сприяють досягненню задекларованої мети.

Так, аналіз одного із чергових проектів, зокрема проекту Закону «Про внесення змін до статті 98 Кримінального процесуального кодексу України (щодо забезпечення визначеності протоколу слідчих дій)» (реєстр. № 8475 від 14.06.2018 р.) [3], що наразі перебуває на розгляді профільного Комітету Верховної Ради України, дав підстави для формулювання деяких висновків.

Насамперед, варто зазначити відсутність будь-якої колізії норм кримінального процесуального права, пов'язаної із тлумаченням поняття протоколу в кримінальному процесі (адже